Sammendrag:

2. Forståelighet og brukervennlighet

Norsk Retrieverklubb opplever at regelverket fremstår som oversiktlig og logisk strukturert, og i hovedsak godt tilpasset praktisk avlsarbeid. Reglene vurderes som forståelige og gjennomførbare for våre raser. Strukturen i grunnreglene er gjennomgående tydelig, og inndelingen i kategori A og B gir god oversikt. Veilederen er et nyttig supplement.

Vi savner imidlertid noe tydeligere begrunnelse for enkelte helsekrav der konsekvensen blir automatisk eksklusjon fra avl, særlig der diagnoser ikke nødvendigvis har dokumentert klinisk betydning. Oversikt over øyediagnoser bør også innlemmes bedre og gjøres mer forståelig for alle.

Vi ser betydning av at rasetypisk mentalitet og temperament nevnes, spesielt i en tid hvor det stilles stadig større krav til våre hunder.

Generelt om helsesjekker:

Hvordan skal man forholde seg til avlsdyr som ikke er øyelyst, som har utløpt øyelysing, eller som ikke er undersøkt for hofteleddsdysplasi (HD) og albueleddsdysplasi (AD). For raser som våre, der disse undersøkelsene er sentrale helseparametere, bør det fremgå av regelverket eller veilederen hvilken minimumsdokumentasjon som forutsettes. Uten en slik presisering er det risiko for ulik praksis på tvers av oppdrettere og raser.

Vi vil også peke på noen uklarheter som bør adresseres:

Veterinærattest:

Grunnreglene fastslår i §3b at avlsdyr skal ha godkjent veterinærattest, men det fremgår ikke tydelig hva attesten skal inneholde. Vi ønsker også å belyse den økonomiske belastningen dette påfører oppdretterne. Ved innføring av nye krav må nytten av attesten stå i et rimelig forhold til merkostnadene for den enkelte oppdretter. Vi ber NKK vurdere om deler av informasjonen kan dokumenteres på andre, mindre kostnadskrevende måter.

Veterinærattest for en avlstispe vil ikke avdekke genetiske sykdommer, kun vise til hundens fysiske kondisjon dagen for besiktning. Vi stiller derfor spørsmål ved hvilken veterinær som vil signere på at en tispe er egnet for avl basert på en kort kontroll da dette er et mer komplekst bilde der rasespesifikk egenskaper, stamtavle med tanke på individets genetiske sammensetning og ikke minst hvem tispen skal kombineres med også vil være avgjørende for helsen til avkom. Hva vil bli konsekvensen for en veterinæren som signerer et slikt dokument hvis en tispe i et kull produserer syke valper, eller selv blir syk grunnet genetiske sykdommer? Er dette avklart med veterinærforeningen eller Mattilsynet? Regelverk rundt en slik attest vil også være vesentlig med tanke på tidsintervall før parring og gyldighet for en slik attest- hva skal dokumenteres til signerende veterinær? Vi mener at tanken er god, men lite egnet for en praktisk gjennomføring.

DNA-testing og restriksjoner (Affected x Affected):

Det presiseres i de nye kriteriene at paring mellom to hunder som begge er genetisk affisert (*affected*) av samme lidelse, ikke skal forekomme.

Vi ber om en klargjøring på om dette kravet utelukkende gjelder NKK-godkjente DNA-tester, eller om det også omfatter uoffisielle tester utført ved eksterne laboratorier. For forutsigbarhet i avlsarbeidet er det avgjørende at det defineres hvilke tester som utløser restriksjoner i registreringssystemet.

Det er viktig å skille mellom genetiske funn og sykdom med klinisk betydning. Enkelte diagnoser som det testes for i dag, påvirker ikke hundens livskvalitet. For Golden Retriever gjelder dette blant annet ICT. Dersom alle hunder med slike funn automatisk skal tas ut av avl, vil det kunne redusere genpopulasjonen unødvendig. Dette kan på sikt øke risikoen for andre, mer alvorlige sykdommer.

Dersom enkelte individer blir svært mye brukt pga de er frie for alt av gentetser , kan skjulte eller uoppdagede diagnoser få større utbredelse i populasjonen. I tillegg kan for strenge krav bidra til at færre tester hundene sine, og at man kun tester for det som oppleves som absolutt nødvendig.

Øyeattester:

Vi ønsker å følge øye anbefalingene til EVCO, men ikke på bekostning av genetisk variasjon. Noen øyediagnoser har ikke store helsemessige utfordringen for hunden.

Rasen er i utgangspunktet funksjonsfrisk, og ikke alle diagnoser er alvorlige eller gir grunn til å utelukke hunder fra avl.

Mange tilstander er stabile og ikke nødvendigvis arvelige og gir ikke grunn til å utelukke hunder fra avl.

Katarakter: I våre raser forekommer tilfeller av bakre pol katarakt hvor de fleste, trolig alle, er dokumentert som statiske eller uten klinisk betydning for hundens syn eller funksjon. Det bør derfor derfor vurderes om alle former for katarakt skal gi automatisk avlsforbud,
eller om det bør åpnes for faglig differensiering basert på:

- λ type katarakt
- λ om forandringen er statisk eller progressiv
- λ klinisk betydning
- λ alder ved diagnose
- λ eventuell bruk med avlsmessige restriksjoner fremfor absolutte forbud

Flere av øyediagnosene det vises til har ikke kjent eller entydig arvegang. Å innføre avlsforbud på slike diagnoser fremstår derfor lite faglig begrunnet. Etter vårt syn vil det være mer hensiktsmessig å stille krav til oppfølging, for eksempel ved at dersom en hund med en gitt anmerkning brukes i avl, så skal avkom øyelyses. Dette vil gi bedre kunnskapsgrunnlag om eventuell arvegang og reell betydning.

Vi vil også påpeke at graden av feilstilte øyehår ved diagnosen distichiasis/ektopisk cilier bør beskrives i selve skjemaet fra øyelyser, og ikke kun registreres i DogWeb.

Vi merker oss også at entropion og ectropion ikke er inkludert i oversikten over øyediagnoser. Begge tilstandene har betydning for hundens velferd og bør vurderes tatt inn i tabellen.

Grenser for innavlsgrad:

Forslaget om en innavlsgrense på 12,5 % (tilsvarende søskenbarn-paring) møter motstand.

Norsk Retrieverklubb mener at for å sikre et sunt genetisk mangfold og langsiktig helse i rasene, foreslår vi at den øvre grensen settes til 6,25 %. Vi registrerer også at det er motstridende punkter i det foreslåtte regelverket knyttet til beregning og håndheving av innavlsgrad, og ber om at disse harmoniseres før endelig vedtak.

For strenge regler kan redusere genpoolen og fa uheldige konsekvenser for rasen. I stedet bør det legges vekt på kunnskap, åpenhet og ansvar hos oppdrettere, samt god informasjon og veiledning.

Målet må være en sunn og bærekraftig utvikling av rasen.

3. Reaksjonsformer og konsekvensnivå

Norsk Retrieverklubb opplever at de foreslåtte reaksjonsformene fremstår som forutsigbare og rimelige sett opp mot regelbrudd. Det vurderes som positivt at regelverket søker å sikre likebehandling og forutsigbarhet.

Inndelingen i kategori A og B er logisk, eskaleringsprinsippet fra advarsel til registreringsforbud er rimelig, og vi merker oss særlig positivt at alvorlige brudd på dyrevelferd kan oversendes Mattilsynet.

Et enkelt forhold bør likevel avklares: regelverket angir at registreringsforbud kan gis i «inntil» et visst antall år, men gir ikke føringer for hva som skal vektlegges ved fastsettelse av lengden. Noe veiledning på dette punktet vil styrke forutsigbarheten og sikre enhetlig praksis.

4. Rasespesifikke utfordringer

Labrador

Den største utfordringen for labrador retriever gjelder foreslått håndtering av øyediagnoser, spesielt katarakt.

I rasen forekommer flere typer katarakt hvor mange er dokumentert som statiske eller uten klinisk betydning for hundens syn eller funksjon. Dette gjelder også bakre polstær samt enkelte kortikale forandringer. I de aller fleste tilfeller for vår rase så er tilstanden statisk og ikke progressiv (drøye 95% er statiske).

Tallmateriale: av alle øyelysinger fra 2000-2025: 13,65 % med anmerkning. Av disse er 6,4 % hunder med katarakter (alle former). Hunder med fremre y-søms katarakt utgjør ca 2,3%, resterende utgjør litt over 4%.

Raserådet vil også påpeke at disse kataraktene ikke fremstår som et klinisk helseproblem i rasen. Data innhentet fra blant annet Pyramidion samt forsikringsstatistikk fra Agria viser ikke at katarakt utgjør en vesentlig årsak til veterinærbehandling eller funksjonsproblemer hos labrador retriever.

Dette støtter vurderingen om at mesteparten av de diagnostiserte kataraktene i rasen ikke har stor klinisk betydning. Raserådet vil også fremheve at det historisk har vært flere individer med f eks bakre polkatarakt som har hatt stor betydning for utviklingen av labrador retriever både nasjonalt og internasjonalt. Sett i ettertid ville det vært et betydelig tap for rasens genetiske utvikling dersom disse individene automatisk hadde vært utelukket fra avl.

Dette illustrerer viktigheten av å vurdere diagnoser i lys av klinisk betydning og avlsmessig helhetsvurdering fremfor absolutte eksklusjonsregler.

For en tallmessig stor rase som labrador retriever er det viktig å balansere helsekrav mot bevaring av genetisk variasjon. Unødvendig eksklusjon av ellers friske individer kan føre til redusert genetisk variasjon uten dokumentert helsegevinst.

Strenge eksklusjonsregler kan også føre til økt bruk av et mindre antall avlshunder, noe som kan gi utilsiktede genetiske konsekvenser. Slik utkastet nå foreligger kan vi komme i en situasjon hvor opp mot 8% (nevnte katarakter pluss andre diagnoser nevnt i vedlegget) av alle øyelyste hunder bastant skal utelukkes fra avl helt uten å ta hensyn til kvalitet, temperament og klinisk helse. Dette mener vi er en alvorlig konsekvens dersom mulighet for dispensering er totalt fraværende.

Vi vil også minne om at de fleste labradorer som øyelyses er hunder som har bestått andre helsetester (røntgen) og er tiltenkt avl.

Raserådet mener helsekrav bør være kunnskapsbaserte og målrettet mot tilstander som dokumentert påvirker helse, funksjon eller velferd i rasen. Det bør unngås at diagnostiske funn uten dokumentert klinisk betydning får samme konsekvens som sykdommer med åpenbar negativ effekt på helsen. Som rase har vi i dag to soleklare kliniske problemer: hudaffeksjoner/allergi og leddlidelser, herunder OCD/albueleddsartrose.

Raserådet mener derfor det bør vurderes om alle former for katarakt skal gi automatisk avlsforbud, eller om det bør åpnes for faglig differensiering basert på:

- type katarakt
- om forandringen er statisk eller progressiv
- klinisk betydning
- alder ved diagnose
- eventuell bruk med avlsmessige restriksjoner fremfor absolutte forbud

Dette vil etter vår vurdering være bedre i tråd med prinsippene om bærekraftig avl. En løsning kan eksempelvis være at det åpnes for dispensasjon hvor raseklubb v/raseråd må godkjenne kombinasjonen.

Flatcoated retriever

Den største utfordringen for Flat Coated retriever gjelder foreslått håndtering av øyediagnoser, vi har en del øyediagnoser, men sett i lys av genetisk variasjon som vi har utfordringer med så er disse øye kravene som gir avlsforbud kan virke mot sin hensikt.

Strenge eksklusjonsregler kan også føre til økt bruk av et mindre antall avlshunder, noe som kan gi utilsiktede genetiske konsekvenser.

- klinisk betydning
- alder ved diagnose
- eventuell bruk med avlsmessige restriksjoner fremfor absolutte forbud

Dette vil etter vår vurdering være bedre i tråd med prinsippene om bærekraftig avl. En løsning kan eksempelvis være at det åpnes for dispensasjon hvor raseklubb v/raseråd må godkjenne kombinasjonen.

§ 3 Helse på avlsdyr og avkom (Kategori A):

a) Innavls graden ønsker vi settes ned til 6.25% på 5 generasjonsstamtavle

b) Tilstander som medfører avlsforbud:

Vi ønsker å følge øye anbefalingene til EVCO, men ikke på bekostning av genetisk variasjon på øyediagnoser som ikke har den store helsemessige utfordringen for hunden.

§ 4 Hensynet til avlsdyret selv (Kategori B

1. Vi ønsker å øke til 2 år for både tispe og hanne
2. Ok
3. En tispe skal ha maks 3 kull
4. En tispe skal ikke pares etter fylte 8 år

Kapittel 4 – Konsekvenser ved brudd: Det må være mulig å søke om disp fra grunnreglene, pga genetisk variasjon i hovedsak.

Golden retriever:

Vi vurderer at de nye bestemmelsene samlet sett er håndterbare for golden retriever, gitt populasjonsstørrelsen og tilgangen på avlsdyr i Norge.

Det er imidlertid behov for en tydeligere avklaring av hvilke mentale egenskaper som skal medføre avlsforbud. Mentalitet er en viktig del av hundens funksjon og velferd, men er krevende å vurdere uten klare kriterier. Tydelige føringer for hva som anses som uønsket atferd — som alvorlig angst, aggressivitet eller manglende stabilitet — vil bidra til mer enhetlige vurderinger på tvers av raser og oppdrettere.

Innspill fra rasens oppdrettere:

Når det gjelder øyediagnoser hos Golden Retriever, oppleves noen av forslagene som for strenge. Rasen er i utgangspunktet funksjonsfrisk, og ikke alle diagnoser er alvorlige eller gir grunn til å utelukke hunder fra avl.

Mange tilstander er stabile og ikke nødvendigvis arvelige. (her nevnes spesielt bakre pol katarakt)

Paring mellom individer hvor kun en har bemerkning er for tiden ok. (Unntatt PRA, Total RD og PPHTVL/PHPV grad 2-6). Arvegangen er jo ikke alltid helt faststilt på flere av diagnosene. De diagnoser som er på Golden viser seg å ligge stabilt. Oppdrettere og raseråd har god og åpen kontroll på dette hos våre Golden. Hvis raserådet ønsker å følge bedre med så kan man legge til en klausul om at hele kullet øyenlyses dersom en av foreldrene har en diagnose. For å få det til må oppdretter forplikte seg til stå for en slik utgift. Så kan det jo handles ut ifra dette resultat når det foreligger. Det finnes vel ikke den oppdretter som VIL avle syke hunder. Så øyediagnoser tillatt for våre Goldens mot fri syns jeg skal være der de er i dag i vår

DNA testing:
Det er viktig å skille mellom genetiske funn og sykdom med klinisk betydning. Enkelte diagnoser som det testes for i dag, påvirker ikke hundens livskvalitet. For Golden Retriever gjelder dette blant annet ICT. Dersom alle hunder med slike funn automatisk skal tas ut av avl, vil det kunne redusere genpopulasjonen unødvendig. Dette kan på sikt øke risikoen for andre, mer alvorlige sykdommer.

Dersom enkelte individer blir svært mye brukt pga de er frie for alt av gentetser , kan skjulte eller uoppdagede diagnoser få større utbredelse i populasjonen. I tillegg kan for strenge krav bidra til at færre tester hundene sine, og at man kun tester for det som oppleves som absolutt nødvendig.

Paragraf 4.1, paring etter valpekull:
Det bør vurderes om det finnes tilstrekkelig dokumentasjon for at paring på neste løpetid etter valping er skadelig for tispen. Etter mitt syn bør det åpnes for fleksibilitet, for eksempel muligheten til å parre påfølgende løpetid og deretter gi tispen en lengre pause.

For strenge regler kan redusere genpoolen og få uheldige konsekvenser for rasen. I stedet bør det legges vekt på kunnskap, åpenhet og ansvar hos oppdrettere, samt god informasjon og veiledning.

Målet må være en sunn og bærekraftig utvikling av rasen.

Chesapeake bay retriever

Det kan være utfordringer i forhold til innavlsgrad i liten rase. Det kommer an på om man bruker dogweb sine tall eller gjennom testing.

En mulig utfordring for Chesapeake bay retriever gjelder foreslått håndtering av øyediagnoser. I rasen forekommer tilfeller av bakre pol katarakt hvor de fleste, trolig alle, er dokumentert som statiske eller uten klinisk betydning for hundens syn eller funksjon. I disse få tilfellene er tilstanden statisk og ikke progressiv, viser tidligere undersøkelser.

For en tallmessig liten rase som CBR er det viktig å balansere helsekrav mot bevaring av genetisk variasjon. Som rase har vi i dag heldigvis få kliniske problemer. Unødvendig eksklusjon av ellers friske individer kan føre til redusert genetisk variasjon uten dokumentert helsegevinst.

Slik utkastet nå foreligger kan vi komme i en situasjon hvor en del av øyelyste CBR bastant skal utelukkes fra avl helt uten å ta hensyn til kvaliteter ellers. Dette mener vi kan bli en alvorlig konsekvens dersom mulighet for dispensering er totalt fraværende. De fleste CBR som øyelyses er hunder som har bestått andre helsetester (røntgen) og er tiltenkt avl. Raserådet mener helsekrav bør være kunnskapsbaserte og målrettet mot tilstander som dokumentert påvirker helse, funksjon eller velferd i rasen. Det bør unngås at diagnostiske funn uten dokumentert klinisk betydning får samme konsekvens som sykdommer med åpenbar negativ effekt på helsen.

Vi mener det er viktig å vurdere diagnoser i lys av klinisk betydning og avlsmessig helhetsvurdering fremfor absolutte eksklusjonsregler.

Raserådet mener derfor det bør vurderes om alle former for katarakt skal gi automatisk avlsforbud, eller om det bør åpnes for faglig differensiering basert på:
λ type katarakt
λ om forandringen er statisk eller progressiv
λ klinisk betydning
λ alder ved diagnose
λ eventuell bruk med avlsmessige restriksjoner fremfor absolutte forbud

Curlycoated retriever

DNA-testing og restriksjoner (Affected x Affected)

Det presiseres i de nye kriteriene at paring mellom to hunder som begge er genetisk affisert (*affected*) av samme lidelse, ikke skal forekomme.

Vår kommentar: Vi ber om en klargjøring på om dette kravet utelukkende gjelder NKK-godkjente DNA-tester, eller om det også omfatter uoffisielle tester utført ved eksterne laboratorier. For forutsigbarhet i avlsarbeidet er det avgjørende at det defineres hvilke tester som utløser restriksjoner i registreringssystemet.

2. Obligatorisk veterinærattest

Det er stilt spørsmål ved kravet om obligatorisk veterinærattest for alle avlsdyr.

Vår kommentar: Vi ønsker å belyse den økonomiske belastningen dette påfører oppdretterne. Ved innføring av nye krav må nytten av attesten stå i et rimelig forhold til merkostnadene for den enkelte oppdretter. Vi ber NKK vurdere om deler av informasjonen kan dokumenteres på andre, mindre kostnadskrevende måter.

3. Grenser for innavlsgrad

Forslaget om en innavlsgrense på 12,5 % (tilsvarende søskenbarn-paring) møter motstand.

Vår kommentar:

For å sikre et sunt genetisk mangfold og langsiktig helse i rasen, foreslår vi at den øvre grensen settes til 6,25 %. Vi registrerer også at det er motstridende punkter i det foreslåtte regelverket knyttet til beregning og håndheving av innavlsgrad, og ber om at disse harmoniseres før endelig vedtak.

Nova scotia duck tolling retriever

Raserådet har ikke noe å tilføye til høringsutkastet. Det er sendt ut til oppdrettere og medlemmer, kun en tilbakemelding, så da tolker vi det som at oppdrettere av Toller synes det er greit.

5. Endringer som skyldes forskrift

Norsk Retrieverklubb har forståelse for at enkelte krav følger direkte av forskrift og dermed ikke er valgbare.

Vi ønsker likevel å påpeke at praktiske konsekvenser for store raser med bred avlsbase bør vurderes nøye, slik at implementeringen ikke gir utilsiktede konsekvenser for avlsarbeidet

Endringene i §4 som følger direkte av kommende forskrift er det litt dissens om. Kravene til intervall mellom kull, aldersgrenser og begrensning på antall keisersnitt ivaretar tispens velferd på en god måte. (Raseråd labrador er helt enig. Raseråd flat er ikke enige. De ønsker å øke til 2 år for både tispe og hanne**, e**n tispe skal ha maks 3 kull, en tispe skal ikke pares etter fylte 8 år. Raseråd chesapeake forstår at det er satt en grense på 6 år for første kull. Men om vi skal kommentere så er det langt mellom de tispene som ikke er funksjonelt friske nok til å ha kull etter fylte 6 år. Oppdretter golden synes det skal være større fleksibilitet på tidsrom mellom kull. Har man to tette kull, må det være et lengre opphold til neste)

Vi ser ikke at disse endringene vil skape særlige utfordringer for våre raser. Vi vil likevel, i tråd med NKKs oppfordring, peke på ett praktisk forhold: beregningsmetoden for intervallet mellom kull — fra paringstidspunkt til paringstidspunkt — er strengere enn det mange oppdrettere er vant til, og det er viktig at dette kommuniseres tydelig slik at ingen utilsiktet bryter regelen som følge av misforståelser.

6. Behov for støtte

For å sikre god implementering av nytt regelverk mener raserådet klubbene vil ha behov for:

- tydelige veiledere for tolkning av helsekrav
- informasjonsmateriell til oppdrettere
- webinarer eller kurs om praktisk anvendelse av regelverket
- konkrete eksempler og FAQ-materiell
- Enkelt å laste ned info fra nettsiden

- Kynologikurs /Oppdretterskolen (også digitalt)

Dette vil bidra til god forståelse og lik praktisering av regelverket.

Vi støtter hovedretningen i forslaget og opplever at det er mye godt arbeid i dokumentene. Vi anbefaler imidlertid at det vurderes justeringer knyttet til håndtering av enkelte øyediagnoser for å sikre god balanse mellom helsearbeid og bevaring av genetisk variasjon i rasen.

Klubben merker seg at avlsstrategien legger betydelig ansvar på raseklubbene for etterlevelse, overvåking, oppfølging og praktisk gjennomføring. Raseklubbene er i stor grad basert på frivillig arbeid, og kapasiteten er allerede presset. For at intensjonene i regelverket skal omsettes i praksis, er det behov for:

- Tydelig avklaring av hvilke oppgaver raseklubbene konkret forventes å ha ansvar for.
- Tilgang til oppdatert og brukervennlig statistikk fra DogWeb, som er en forutsetning for å følge opp avlsarbeidet.
- Kurs og opplæring innen genetikk, atferd og helse, rettet mot både raserådsmedlemmer og oppdrettere.
- Informasjonsmateriell tilpasset oppdrettere som gjør de nye reglene lett tilgjengelige.

NKK bør avklare hvilke verktøy og hvilken støtte som stilles til rådighet, slik at raseklubbene kan ivareta sin rolle på en forsvarlig måte.

7. Andre kommentarer

Vi vil avslutningsvis påpeke at høringsfristen har vært svært kort. Dette er et viktig arbeid og en høringsfrist på 3 uker hvorav halvannen uke var påskeferie er under enhver kritikk. Som ansvarlig raseklubb ønsket vi at flest mulig skulle få anledning til å si sin mening. Høringsfristen ga liten anledning til at vi som klubb fikk tid til å høre våre fagkomiteer og våre medlemmer/oppdrettere. Vi har heller ikke fått tilfredstillende tid til å koordinere og bearbeide vårt svar på høringen

For at raseklubbene skal kunne gjøre et grundig forarbeid og forankre sine svar i organisasjonen, er det nødvendig med tilstrekkelig tid i slike omfattende høringssaker.

Kommentar fra innsendt medlem:

Flere av forslagene kan samlet sett bidra til en innsnevring av genpopulasjonen. Dette kan igjen føre til økt fokus fra dyrevernorganisasjoner og i verste fall svekke tilliten til rasens forvaltning.

Jeg vil også understreke at dersom regelverket blir for rigid og lite tilpasset rasens faktiske utfordringer, kan det bidra til at Norsk Retrieverklubb og oppdrettere i praksis mister noe av sitt forvaltningsansvar.

Det er etter mitt syn avgjørende at raseklubb og oppdrettere får større innflytelse på hvilke regler som skal gjelde for egen rase.

Avslutningsvis vil jeg presisere at behovet for tydelige og gode rammer for avl er diskutabelt. Samtidig må regelverket være faglig forankret og målrettet mot reelle helseutfordringer i rasen. Det er verdt å merke seg at dagens helsekrav i liten grad samsvarer med de mest vanlige årsakene til veterinærbesøk hos våre raser.